

Præstø Lokalhistorie

Præstø Lokalhistoriske Arkiv & Lokalhistorisk
Forening for Præstø
21 årgang — Nr. 4. — december 2013

Indhold

Præstø under besættelsen af Kai Christiansen	s. 4
Bestyrelser	s.27

Udgiver: Præstø Lokalhistoriske Arkiv, Lindevej 45, Præstø 4720.
Tlf.: 5536 3109. E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

&

Præstø Lokalhistorisk Forening. Formand Dorte Worsøe, Faksevej 8, Præstø
Tlf.: 5599 3724. E-mail: lystskovhuset8@mail.dk

Redaktion: Hans Chr. Thomsen Egestræde 3, Skibinge, Tlf.: 5599 1494,
E-mail: hctka@mail.dk

Dorte Worsøe, Faksevej 8, 4720 Præstø. Tlf. 5599 3724.

E-mail: lystskovhuset8@mail.dk

Forsidefoto: Frihedskæmperarmbind. Bagside: ”spytklad” med Royal
Airforce symbolet

Præstø Lokalhistorie udkommer 4 gange årligt, og dækker Præstø sogn og land-
sogn, Beldringe, Baarse, Skibinge, Allerslev og Jungshoved
Medlemskab af Lokalhistorisk Forening koster årligt 100 kr. for enlige og 150
for ægtepar. Indmeldelse kan ske hos Knud Holm Nielsen, Tlf.: 5599 1895
Havnevej 12, 4720 Præstø. E-mail: knuboholm@yahoo.dk.

Tryk: Nordfalsters Bogtrykkeri .   ISSN: 1903-0886

Arkivets åbningstider: Mandag kl.13—16 og 1. lørdag i måneden kl.10—13 i
perioden 1. sept. – 30. april. Juli måned er lukket.

Lindevej 45, 4720 Præstø Tlf.: 55 36 31 09,

E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

Arrangementer

To.d.13 / 12 kl. 19,30 vil Pastor Torben Mollenbach julehygge med os og fortælle om salmen " Glade Jul "

To. d. 16 / 1 kl. 19,30 er der filmaften med Ole Toxværd, der vil vise " Midnatsgæsten " og gamle Præstøfilm.

To. d. 20 / 2 kl. 19,30. Forfatteren og historikeren Søren Peder Sørensen har skrevet en bog om " de ungarske soldater " i Danmark. Hos os vil han tale specifikt om dem, der kom til Nysø.

To. d. 20 / 3 KLOKKEN 19 Generalforsamling

Efter generalforsamlingen vil Carsten Højholdt fortælle om sin lokalkanal.

To. d. 24 / 4 kl. 19,30. Langebækgård og lyrikeren Ludvig Holstein hører uløseligt sammen. Det har Redaktør Henning Gøtz skrevet en bog om, og med den som udgangspunkt vil han fortælle os om emnet. Det kunne måske en gang være udgangspunkt for en tur i egne biler ?

Fre. d. 30 / 5 Nu skal vi altså til Nyord !!!! I hører nærmere om tid o.s.v. i løbet af foråret.

Lokalarkivets Årsmøde

Afholdes **torsdag d. 13.marts kl.19,30 på Præstø Bibliotek**

Efter selve Årsmødet vil Carsten Honoré fortælle om sin tid som knægt i Præstø og om sin morfar B.S.Ingemann der i 1939 åbnede biografen der i dag er Bio Bernhard

Præstø under besættelsen

Kai Christiansen

For at forstå, hvad det var, der skete - eller ikke skete - 9. april 1940, er det nødvendigt at se tilbage - se forudsætningerne, de politiske og de militære. Ser vi så tilbage, er der et årstal, der er afgørende: 1864. Finn Slumstrup, formand for Grænseforeningen, siger, at "Dybbøls symbolkraft er så stor, at der ikke er nogen enkelt begivenhed i vor nyere historie, der kan matche den!" Danmark var dybt mærket af nederlaget - der var 5500 døde, sårede og tilfangede i kampene. Og vi havde ikke mindst pga. præstødrenge D. G. Monrad - daværende konseilspræsident (statsminister) - og hans stædighed mistet Slesvig, Holsten og Lauenborg, der var rige og veludviklede områder. Der var tale om en national katastrofe, og Danmark og danskerne var dybt præget af det, Herman Bang kaldte "Saarfeberen fra Dybbøl". Dansk udenrigspolitik var tilsvarende præget og ind-

rettet efter det, der blev kaldt "tyskerkursen", som bestod i at lægge sig fladt ned foran Preussen og senere det nye, store Tyskland. Den danske angst for at provokere Tyskland og risikere at blive annekteret blev udtrykt meget præcist og diplomatisk af udenrigsministeriets fremragende direktør, Peter Vedel: "Danmark bør indtage en neutralitet, der ikke kan opfattes af England som uvenlig; men på den anden side er det tillige vigtigt, at Tyskland ikke i vor neutralitets karakter ser en tendens til at slutte os til England, hvis et brud mellem de to magter måtte ske".

Reduceret forsvar

Tyskerkursen kom dog ikke til at stå uantastet, og der var en vilje i befolkningen til at forsvare landet, men uenighed om hvor og hvordan. Højre (senere konservative) mente, at forsva-

ret burde koncentreret om hovedstaden, mens landbefolkningen - ikke mindst den jyske - mente, at landet som helhed burde forsvares som før. På trods af venstres visnepolitik lykkedes det de konservative regeringer at bygge både den enorme Vestvold og søforsvaret omkring København. Men ud af uenighederne - også internt i venstre - sås begyndelsen til makkerskabet mellem det nye radikale parti og det stærkt voksende socialdemokrati. Begge partierne var dengang pacifistiske, og deres politik kom til at præge Danmark indtil 1940.

Danmark undgik lykkeligt at blive inddraget i 1. Verdenskrig. Både under Staunings første regering 1924 - 26 og Stauning-Munch regeringen 1929 - 40 blev forsvaret beskåret, så det kun tjente til at håndhæve dansk suverænitet og neutralitet. Den radikale udenrigsminister P. Munch udtalte: "Danmark skal ikke kæmpe i tilfælde af et angreb - vi må indrette os således, at vi intet militært betyder". Det var således et stærkt reduceret forsvar, man havde i 30erne med få indkaldte værnepligtige - næsten som i dag, hvor værnepligtstiden er 4 måneder mod 16 måneder, da jeg og

næsten alle unge mænd blev indkaldt i 50erne.

Da 2. Verdenskrig brød ud i september 1939, indkaldte man 5 årgange, men da krigen efter Polensfelttoget gik i stå, hjemsendtes de fleste igen. Status var, at der 9. april 1940 spredt ud over landet var 20. 000 indkaldte, hvoraf en god del var uuddannede rekrutter. Syd-sjælland blev dækket af Faxe-gruppen på 1000 mand, der lå i kantonement (indkvarteret på gårde og i huse).

Vort område

Begivenhederne 9. april - kampene, overgivelsen og besættelsen er velkendte, og strømmen af vurderinger, beklagelser, beskyldninger og benægtelser er umulige at medtage her, så lad os se på vort eget område, som det f. eks. er beskrevet af Marie Larsen, Bækgaarden og senere Allerslev kro.

Hun fortæller, at Skibinge husede et kompagni, og at soldaterne kom i stærk kulde og dyb sne i februar og derefter blev fordelt til deres kvarterer. Kompagnikontor blev der på Abildhøj skole (ikke at forveksle med Abildhøjskolen) i lærerens stue, ligesom der blev appelplads foran skolen. Marie og Aage havde to soldater på fuld kost, som regel

også om søndagen, da toggangen var indskrænket. Der var mønstring hver morgen kl. 6, så man måtte op før kl. 5 for at få varme og smøre madpakker. Det betød lys og varme en time mere, hvilket fik kvinderne til samlet at protestere. Om protesten blev taget til følge, skriver Marie desværre intet om. Til gengæld blev der afholdt en fest på Frederiksminde med kaffebord og dans for soldater og kvarterværter.

Tyskerne er her

I slutningen af marts blev der udleveret skarp ammunition og beredskabet øget. 9. april blev soldaterne vækket af ordonansener, der råbte: "Tyskerne er her! Stil på pladsen!" Men tyskerne var både på plads og på pladsen, og de danske officerer opgav at kæmpe, overgav sig og afleverede våbnene. Marie Larsen omtaler den tomhed og bitterhed, de så hos deres soldater, som efter få dage blev afmøn-

Danske soldater i Baarse Præstegård 9. april 1940

Tyske soldater ved Brugsen i Baarse 9. april 1940

stret og hjemsendt. Tyskerne forlangte nu indkvartering af deres soldater, dvs. ca. 30 i Skibinge by. Indkvarteringen varede 2 - 3 måneder, og den betød, at mange måtte forlade deres stuer og lægge halm på gulvet. Senere på foråret blev Præstø besat. 120 tyske soldater kom til byen og blev indkvarteret på Teknisk skole i Jomfrustræde. I 1944 rykkede en underafdeling af Gestapo ind på Hotel Danmark, hvor nu Sportigan har butik.

Begyndende modstand

Opgaverne for tyskerne var overvågning af området, som var roligt uden større byer og garnisoner. Det drejede sig om illegal trafik til Sverige, nedkastning og smugling af våben samt bedømmelse af stemningen i byen. Det var ikke ildsprudende Waffen SSere, men lidt ældre, genindkaldte soldater, der var i Præstø. Indimellem kunne der komme et antal krigstrætte østfrontsoldater, der trængte til rolige forhold. Men selv med de sidstnævnte

Tyske soldater og køretøjer i Adelgade

er der ingen beretninger om voldelige episoder mellem tyskere og lokalbefolkningen.

Den samarbejdspolitik, som regeringen havde ført fra besættelsens begyndelse, fortsatte ind i 1943, mens der i befolkningen under indtryk af den svigtende tyske krigslykke begyndte en modstand på forskellige måder. Således også i Præsto, hvor illegale blade kom i omløb, og BBC blev den foretrukne nyhedskanal. Også egentlig rekruttering af en

modstandsgruppe begyndte. Det foregik hos pensioneret oberstløjtnant Thygesen-Nim og hans kone, tandlæge Mary Block, der boede og praktiserede i Prøvestenen.

Ekstraordinært tandeftersyn

Efter givenhederne i sommeren 1943 - strejkerne, urolighederne, overfaldet på og nedlæggelsen af det danske forsvar, regeringens tilbagetræden og lidt senere jødeforfølgelserne - besluttede ægteparret at få stablet en lokal mod-

standsgruppe på benene, i begyndelsen uden nogen kontakt udadtil. Det foregik på den måde, at "gode danske mænd" blev indkaldt til ekstraordinært tandeftersyn hos fru Block, der "føjte dem på tænderne", hvorefter de blev sendt ind til oberstløjtnanten, der afkrævede dem tavshedsløfte og derpå opfordrede dem til at danne modstandsgrupper. På den måde voksede der lidt efter lidt en organisation op på

15 - 16 mand, der hver skulle hverve 5 - 6 mand. Desuden søgte man at samle en kreds af borgere, som skulle være villige til at huse jøder og evt. faldskærmsfolk på flugt.

Det var et par kompromisløse og 100% danske pionerer, der i udpræget grad "kæmpede med åben pande" - så åben, at de kunne udgøre en regulær sikkerhedsrisiko. For ufarligt har det ikke været. I Præstøs omegn var der usædvan-

Gestapochefen C.A. Hoffmann

Vareknæpning under krigen

Tysk militærmusik på Torvet

ligt mange LS-medlemmer (Landbrugernes Sammenslutning, opr. en faglig forening senere nazificeret) og derfor også rekrutteret ca. 30 Frikorps Danmark soldater, så der har været god grund til forsigtighed ikke mindst efter Gestapos ankomst i 1944.

Våbenmangel

Men det var ikke let for disse første modstandsfolk at kæmpe mod besættelsesmagten. De manglede både opgaver

og våben og måtte nøjes med at holde møder, diskutere jernbanesabotage og lave partisansøm - samt spille kort! Først i 1944 lykkedes det at skaffe en maskinpistol, men af angst for støjen turde man ikke affyre den, og skydeuddannelsen blev gennemført med en luftpistol (Luftwaffe!) De 60 - 70 mand, der nu var organiseret i fire grupperinger, fordelte sig over landdistrikterne fra Tappernøje og Snesere i nord til Mern og Kalveha-

Distrikslederen Kaj Feldberg Rasmussen med to danske befalingsmænd

ve i syd samt en Præstø-gruppe, der havde havnen og jernbanen som ansvarsområder.

Ny modstandsgruppe

Opbygningen og mødevirksomheden fortsatte uantastet i næsten halvandet år, før der skete noget. Men det var også et roligt område, og politiarbejdet blev varetaget af det danske politi. Det ophørte brat 19. september 1944, da tyskerne overfaldt og bortførte store

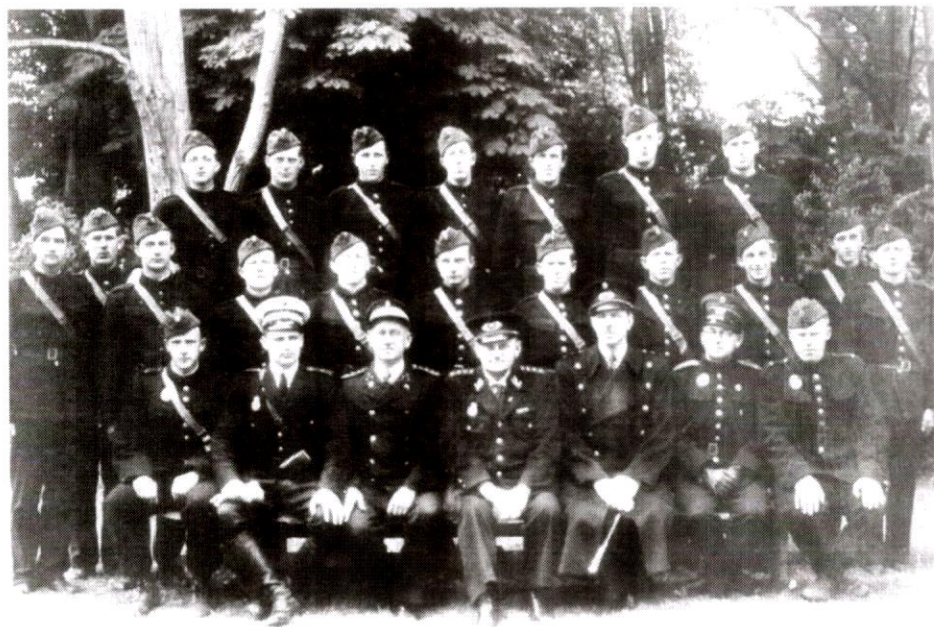
dele af det danske politi, hovedsageligt fra de større byer. Det lokale politi blev ikke bortført, og politimester K. P. Kofoed boede uantastet på 1. sal af politigården resten af besættelsen, mens nogle af politifolkene tilsluttede sig modstandsgrupperne. Politistationen blev indtaget af tyskerne. Desuden rykkede den omtalte underafdeling af Gestapo ind på Hotel Danmark. Det drejede sig om ca. 10 tyskere og 6 - 7 danskere, som holdt

godt øje med byen og omegnen. Ordet Gestapo har en grim klang, men lederen, Kriminalangesteller Hoffmann, havde forbudt vold, og den, der alligevel forekom, blev udført af danskere, især af den berygtede Ejler Jakobsen, kaldet "Ypperstepræsten".

Imidlertid skiftede den lokale modstandsbevægelse både karakter og personer. Efter 29. august 1943, da dansk militær blev opløst, fordeltes et antal

unge underofficerer fra Søværnet til Politiets Kystvagtjeneste i de østvendte havne for at overvåge illegal trafik til Sverige. Fem af dem kom til Præstø og blev kernen i den anden modstandsbevægelse i byen. Det var Kaj Feldberg Rasmussen (KFR), Ib Christiansen, Max Petersen, Svend Petterson og Svend K. Larsen med KFR som leder. Han havde af sjællandsledelsen fået instruks til at søge kontakt til Thygesen-

CB-korpset. Bemærk chefen, politimester Vagn Bro, i første række som nummer 4 fra venstre, og senere statsminister Hilmar Baunsgaard som nr. 4 i bagerste række.

Nims organisation, der nu var fuldt udbygget, men stadig uden våben.

Friktion i modstandsgruppen

Modet med oberstløjtnanten forløb ikke godt, han var kontrær og efter KFRs mening senil. Heller ikke næstkommanderende, godsejer Fugmann, Bredeshave, var imødekommende, men gav ham en meget kølig modtagelse. Jeg tror, at det har været svært for Thygesen-Nim og Fugmann - begge officerer, Fugmann reserveofficer - og begge ældre mænd at skulle samarbejde med unge udenbys underofficerer fra Søværnet og endda modtage instrukser fra dem.

Det er velkendt, at mange af de modstandsfolk, der efter befrielsen fik ansættelse i forsvaret, blev frosset ud af officersmesserne af de officerer, der ikke selv havde været aktive, men kun tilsluttet ventegrupper! Et eksempel er BOPA lederen, Svend Wagner, "General Johansen", der blev oberstløjtnant, men mobbet ud af kolleger. Han forlod forsvaret og blev vejarbejder ved Gentofte Kommune.

Til gengæld fik man god kontakt til skovfoged Slott, Melteskov, bevægelsens våbenmester. I hans kartoffelkule

gemte Ib Christiansen et antal politrifler uds muglet fra København og uvidende om, at der lå et par kasser svenske maskinpistoler, som Thygesen-Nims folk havde fået kort forinden. Omkring nytår 1944 - 45 blev Thygesen-Nim beordret til Sverige af sikkerhedsgrunde, mens Mary Block flyttede til København, hvor hun sammen med sønnen, Christian, blev arresteret og sad i Vestre Fængsel indtil 5. maj.

Kriminalitet og vagtværn

De fem unge marinere var nu ikke længere tilknyttet Kystpolitiet, der som resten af det danske politi var opløst, mens tyskerne selv tog sig af overvågning og bevogtning.

Uden politi blomstrede kriminaliteten, og borgmesteren opfordrede stationslederen hos Falck Præstø, Mogens Falck, til at oprette et vagtværn. Her blev der brug for de unge marinere, der nu afpatruljerede byens gader og med Falck stationen som base indledte et egentligt modstandsarbejde. Mens de f. eks. var vagter ved Frederiksminde pga. spærretiden eller slæbte tyveknægte til afhøring, fik Thygesen-Nims folk den sendt maskinpistoler, der blev skjult i den omtalte kartoffelkule. Med Thyge-

sen-Nim borte, overtog Fugmann hvervet som leder, og nu skete der noget.

Anholdelser

2. juledag 1944 kom en forhutlet landarbejder ind på Hotel Danmark og forlangte at komme til at tale med chefen. Han kunne fremvise et par maskinpistoler, som han havde fundet, da han ledte efter noget spiseligt i skovfogedens kartoffelkule.

Tyskerne fra hotellet med Hoffmann og "Ypperstepræsten" i spidsen kørte straks til Melteskov, hvor de fandt både maskinpistoler og politirifler. Skovfoged Slott måtte hurtigt gå til bekendelse, og dagen efter blev godsejer Fugmann, fru Fugmann og gårdens forvalter anholdt og slæbt ind i stuen.

"Ypperstepræsten" og hans hjælper gennemtævede og sparkede forvalteren, og Fugmann fik nu at vide, at hans kone ville få samme behandling, samt at gården ville blive brændt af, hvis han ikke gik til bekendelse. Det gjorde den chokerede godsejer, og i løbet af få timer var næsten alle gruppeførere arresteret og anbragt på Hotel Danmark. Det drejede sig om disse 14 mænd, de fleste velkendte på egnen:

Skovfoged Slott, Melteskov - Godsejer P. Fugmann, Bredeshave - brødrene Harald og Sigurd Madsen, Broskov - Kasserer G. Jørgensen, Faksinge Sanatorium - Portør Sørensen, Faksinge Sanatorium - Forvalter Kjeld Staunstrup, Præstø - Kørelærer Alfred Petersen, Tappernøje - Gårdejer Tisso Nielsen, Faksinge - Vejmand Karl Petersen, Tubæk - Forvalter Mønsted, Jungshovedgaard - Tømrer Leo Købmand, Kalvehave - Forvalter Jørgensen, Lilliendal - Skovfoged Rossen, Leestrup.

Efter indledende forhør i Præstø blev de alle kørt til Vestre Fængsel, hvor de sad i tre uger. Derefter blev de sammen med 40 andre stuvet sammen i en lille kreaturvogn. Rejsen varede 11 døgn, hvor de frøs, sultede og var angste for, hvad der ventede dem i Dachau KZ lejr. De var dog heldige alle at overleve og komme med i Folke Bernadottes hvide busser, der bragte dem til Danmark i slutningen af april, og de ankom til Præstø midt i maj.

Opbygningen af en ny modstandsorganisation

Den store arrestationsbølge slog ned i Præstø som en bombe, og modstands-

gruppen var flænset med lederne og gruppeførerene arresteret og deporteret. Kaptajn Frigast fra modstandsledelsen indkaldte til et møde, hvor han bad KFR om at overtage posten som distriktsleder og straks påbegynde opbygningen af en ny organisation. Han fik god hjælp af en lokal kriminalbetjent og af nogle af omegnens sognerådsformænd, som kunne udpege pålidelige folk. Men det må siges, at mange var uvillige eller direkte fjendtlige.

Alligevel opstod der i besættelsens fire sidste måneder en meget stærk fællesskabsfølelse mellem de ca 100 mennesker, der fandt sammen om modstandsarbejdet. Fra Falck i Præstø kørtes adskillige farefulde ture til Næstved efter våben, og også i landsognene voksede den nye organisation rask frem, så Præstøstyrken ved befrielsen for 75 % vedkommende var bevæbnet med alle slags håndvåben, som for størstedelen var nedkastet fra luften og modtaget af

Hotel Danmark

Mern-Lilliendal gruppen, der i marts oplevede, at tre af dens medlemmer blev taget af tyskerne.

Stikkere

Det var den almindelige mening, at en dansk stikker måtte være indblandet. Modstandsfolkene vidste, at der var mange, der gik ind og ud af Hotel Danmark. Der var ingen tvivl om, at "Ypperstepræsten" var nøglepersonen i dette net af stikkere, og der kom omkring nytår ordre fra Sjællandsledelsen om, at han skulle likvideres. Han var

imidlertid ikke let at fange, da han som regel kørte i bil og aldrig færdedes uden, at to tyskere beskyttede ham. Men en april dag cyklede han sammen med to tyskere til Stevns, hvor hans familie boede.

Da KFR opdagede det, cyklede Ib Christiansen efter dem for at se, hvor de kørte hen og ringede til sine kolleger i Rødvig. To af dem lagde sig i baghold ved Faxe, hvor "Ypperstepræsten" blev skudt, mens de to tyskere flygtede rædselsslagne.

Modstandsfolk med baretter og maskinpistoler tommer politistationen for tyskere

Befrielsen

Tiden gik nu mod 5. maj, og KFR følte, at hans styrke kunne begynde at operere for alvor. Ifald det skulle komme til kamp, ville den første og vigtigste opgave blive at angribe og nedkæmpe Hoffmanns hovedkvarter på Hotel Danmark, og som en forberedelse klippede man i bevoksningen omkring Falckstationen, så man kunne have "frit skud". Tyskerne på deres side havde

travlt med at brænde papirer og arkivalier, inden de flygtede.

Men Præstø kom som bekendt til at opleve både 4. og 5. maj i frihedsrus og uden skyderi. KFR indkaldte sine ca. 85 mand til at møde 5. maj kl. 8, men der kom mellem 140 og 150, og han skriver ironisk: "5. maj havde alle danskere været gruppeførere i modstandsbevægelsen! "Man må dog regne med, at mange af "de nye" i virkeligheden kan have været medlemmer af Thyge-

Tilfangetagne tyske marinere føres bort gennem Grønnegade. Som nr. 5 fra højre ses Poul Nilausen—landpost og senere kompagnichef i Hjemmeværnet. Bemærk alpebuerne. Kapperne er formodentlig CB-uniformer.

sen-Nims gruppe, der var blevet ladet tilbage, da deres ledere blev taget af tyskerne.

Som i resten af Danmark blev de næste dage præget af endeløs jubel og hidsig jagt på erkendte og uerkendte tyskerhåndlangere. Modstandsfolk patruljerede i byens gader med våben og armbind. Og der kom kendte folk til byen og til folkemøde: Christmas Møller,

udenrigsminister i befrielsesregeringen, og Ebbe Rode, populær skuespiller og medlem af Den danske Brigade i Sverige. Tyskerne traskede af sted mod Korsør berøvet alt - stolthed, ejendele, fremtidsdrømme og håb.

Retsopgøret

De sidste par år af krigen stod det mere og mere klart, at Tyskland ville tabe, og

Arrestation af en værnemager

man gjorde sig tanker om det uundgåelige retsopgør og især, at det, der havde fundet sted, ikke kunne pådømmes efter den gældende straffelov. Derfor udarbejdede en gruppe jurister under modstandsbevægelsen et forslag til straffelovstillæg, der som noget af det første blev vedtaget af Rigsdagen. Dette straffelovstillæg er stærkt omdiskuteret. Først og fremmest fordi det

ville betyde straf med tilbagevirkende kraft. Det gjaldt f. eks. de frikorpsfolk, der helt lovligt og nærmest på opfordring af regeringen i 1941 meldte sig til tjeneste i Frikorps Danmark, og kæmpede på tysk side på østfronten. Efter befrielsen blev de straffet for det. Standardstraffen var fængsel i halvandet år samt tab af borgerlige rettigheder i fem år. Det fik overretssagfører Henriques,

Arresterede og bevæbnet vagt i Missionshuset Emaus

formand for Mosaisk Troessamfund, til at sige, at Danmark var et juridisk galehus.

Alt det vidste modstandsjuristerne naturligvis godt, men frygten for "de lange knives nat", selvtægten, spillede en afgørende rolle. Hvad var der sket, hvis de omtalte frikorpsfolk var gået

fri? Der var skræmmende eksempler fra andre befriede lande. Nogle tog dem i forsvar ved at kalde dem politisk naive, antikommunister eller eventyrlystne. Modstandsbevægelsens øverste leder, Frode Jakobsen, var ikke i tvivl: "At gå i krig for fjenden kan da aldrig kaldes andet end landsforræderi!"

Klar til patrulje foran Frederiksminde. Nr. 3 fra venstre er Gerd Hansen senere herreekviperingshandler i Præsto. Nr. 5 fra venstre er Knud Hansen, der arbejdede hos den kendte købmand m.m. Anton Petersen.

Udviklingen viste, at modstandsjuristerne fik ret. Befolkningens forståelige vrede kendte næsten ingen grænser, og modstandsfolkene fik nok at gøre med at forhindre lynchning af de mange arresterede, der blev bragt til afhøring. For en stor del af modstandsfolkene var det sådan, at deres største indsats

faldt efter befrielsen. 5. maj stod Danmark uden regering, politi og forsvar. Uden den ganske velorganiserede modstandsbevægelse, som regel med dygtige og besindige lokale ledere, var der utvivlsomt opstået et vildt kaos af lovløshed overalt i landet.

*Patrolje ved Nyso-alléen. Fra venstre P. Weise Hermansen, senere direktør for Anton Petersen.
Nr. 2 Knud Hansen. Nr. 3 ?*

70 indbragt til afhøring Præstø var proppet med tyske soldater og civile flygtninge sammenstuvet på Teknisk Skole og Hotel Danmark. Samtidig ankom en stor floddamper med en større troppstyrke, og alle var de på vild flugt for den fremrykkende Røde Hær. De tyske soldater lod sig efter nervepirren-

de forhandlinger afvæbne og blev til fods sendt til Korsør og hjemtransport. Derefter gik man i gang med arrestationerne, som var planlagt på forhånd. I første omgang indbragtes de mennesker, som man positivt vidste havde arbejdet for tyskerne. Anholdelserne blev foretaget hurtigt og effektivt altid i samarbejde med en dansk politimand.

Den tyske floddamper med flygtende tyske soldater og to danske modstandsfolk

De anholdte blev anbragt i arresten på Torvet og dernæst i missionshuset "Emaus", da der ikke længere var plads i arresten.

Det er svært fra dagens fredelige Præstø at forestille sig de hylende, spyttende og rasende skarer, der modtog de formentlig skræmte arrestanter på Torvet eller på Ny Esbjergvej. Her

så man tydeligt modstandsbevægelsens vigtige rolle: at beskytte samfundet mod at løbe løbsk - ophidset af selv-tægtens og voldens grimme spøgelse. Over 70 mennesker blev indbragt til kortere eller længere tids indespærring. Mange for bagateller eller rent opspind fra naboer, uvenner og bekendte.

De få og de mange—her er nogle af de få i en pause i modstandsarbejdet

Ud af de 70 anholdte blev 20 domfældt og mange ikendt ret hårde straffe. Den hårdeste var til en chauffør fra Hotel Danmark, som fik 14 år for at have afhørt og tævet arrestanter. Mange af dem, der blev anholdt og senere løsladt, havde det svært i årevis - folk sladrede,

man følte sig hængt ud - forretningsfolk måtte se deres omsætning dale.

De få og de mange

Afslutningsvis må man stille sig spørgsmålet: var det kampen værd? Skulle vi bare være faldet til patten og ladet be-

To muntre frihedskæmpere foran Frederiksminde. Tv. tandlæge Vallentin

Jubel i Præsto. Tandlæge Hans Jensen med klinikassistenter i triumfmarch over Torvet. Hans Jensen er iført borgervæbningens uniform med sabel, som kostede ham en arrestation på grund af ulovlig hilsen med samme.

sættelsen gå sin skæve gang - det gik jo nok alligevel? Ja, men hvordan - og hvordan ville man have haft det med i et og alt at have kørt på frihjul? Hvordan ville danskerne have haft det med at blive vraget som en allieret nation og i stedet anset som en tysk-allieret nation. Det var sådan Sovjetunionen betragtede os straks efter krigen.

Der er grund til at takke dem, der deltog i den lokale modstandskamp, og der er ingen grund til at skelne mellem de to modstandsgrupper, for de satte alle livet på spil for landets skyld. Frihedskæmperne står i grell modsætning til de landsmænd, der enten gik i fjendens tjeneste eller for penge bidrog til at gøre livet behageligt for besættelsesmagten -

og til de mange der bare dukkede sig. Spørgsmålet om, hvorvidt vi var rigtige allierede, besvarede den del af befolkningen, som gik aktivt ind i kampen, og på den måde slap vi ud af besættelsen

med vor selvrespekt i nogenlunde behold.

Modstandslederen Kaj Feldberg Rasmussen mødes med englændere. Herunder: Land - og bygrupper mødes på Torvet

Lokalhistorisk forening for Præstø

Fmd. Dorte Worsøe, Faksevej 8,
4720 Præstø. Tlf. 5599 3724.
E-mail: lystskovhuset8@mail.dk

Næstfmd. Ole E. Hansen,
Ved Gadekæret 2, Skibinge. 4720 Præstø. Tlf.
5599 1464

Kasserer Knud Holm Nielsen,
Havnevej 12, 4720 Præstø. Tlf. 5599 1895. E-
mail: knuboholm@yahoo.dk

Best.medl. Bodil Møller, Spurvevej 5,
4720 Præstø. Tlf. 3216 1314. bm@dbmail.dk

Best.medl. Ralf Søgård Mortensen,
Adelgade 49A, Tlf.: 5599 1407

Redaktør af "Præstø Lokalhistorie" og suppl.:
Hans Chr. Thomsen, Egestræde 3,
Skibinge. 4720 Præstø Tlf.: 5599 1494.
Mobil: 42417651. E-mail: hctka49@gmail.com

Suppl. Inge Knudsen, Jernbanevej 14 st.tv.,
4720 Præstø. Tlf. 5672 5161.
E-mail: wesse@lic-mail.dk

Suppl. Peter Frandsen, Kirkeagerstræde 23,
Skibinge 4720. Tlf. 5599 3936, Mobil: 2073 2048
E-mail: pefr2401@mail.dk

Præstø Lokalhistorisk Arkiv

Fmd. Ove Rye Jørgensen, Ugledigevej 19, 4720
Præstø. Tlf. 5599 6016. E-mail:
overye@post.tele.dk

Arkivleder Ove Rye Jørgensen, Ugledigevej 19,
4720 Præstø. Tlf. 5599 6016. E-mail:
overye@post.tele.dk

Kasserer Ole Sørensen, Ronesbanke 12 a 4720
Præstø Tlf. 5599 1173. E-mail cokse@adr.dk

Styrelsesmedl. Bent U. Mortensen, Spurvevej 9,
4720 Præstø. Tlf. 5599 1755, E-mail:
beum@dbmail.dk

Styrelsesmedl. H.C. Hemmingsen, Fasanvej 6,
Præstø, Tlf.: 5599 2416. E-mail hcnaeb-
bet@hotmail.com

Styrelsesmedl. Hans Chr. Thomsen, Egestræde
3, Skibinge. 4720 Præstø Tlf.: 5599 1494. Mobil:
4241 7651. E-mail: hctka49@gmail.com

Styrelsesmedl. (For Lokalhistorisk Forening)
Ole E. Hansen, Ved Gadekæret 2, Skibinge.
4720 Præstø Tlf. 5599 1464

Bente Clemmesen Adelgade 73f, 4720 Præstø.
Tlf. 5599 1996. E-mail: Clemmesen@ny-post.dk

Birgit Olsen Næbvej 20, 4720 Præstø. Tlf.:5599
1904
E-mail: bo-co@dbmail.dk

